

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Foie bisericească-politică.

Insertiuni

Un șir garmond:
odată 7 cr., a doua oră
6 cr., a treia oră 5 cr.,
și de fiecare publica-
țiune timbru de 30 cr.

Tot ce privește focea
să se adreseze la «Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blaș.

Anul V.

Blaș 2 Februarie 1895.

Numărul 5.

Esecutarea programului guvernului.

În numărul precedent al foilor noastre am arătat cuprinsul și tendința programului desfășurat de actualul guvern.

De atunci până astăzi unii miniștri au făcut niște enunțuri foarte interesante, cari ne arată și modul, cum voese actualul guvern să-și execute programul. De aceea credem a face cetitorilor noștri un serviciu plăcut, dacă după o mică reprivire ne vom ocupa pe scurt și de enunțurile ministrului de culte și instrucțiunea publică și ale celui de interne, întru cât ele se referesc la esecutarea programului actualului guvern.

Guvernul actual a primit ca moștenire dela antecesorii săi două lucrări începute și aplicate cu tot aparatul de putere al statului: magiarizarea poporilor nemagiare și descreștinarea tuturor cetățenilor.

Pentru magiarizarea poporilor nemagiare guvernele precedente au cercat mai întâi legea despre introducerea limbii magiare în toate școlile populare. Când au vădit înse, că în școlile nemagiare nu se ajunge scopul, ca toți pruncii să învețe a ceti și scrie unguresce, au introdus legea despre asile, care are de scop a deda pe prunci încă din etatea cea mai fragedă cu accentele limbii magiare, pentru ca aceștia ajungând în școala poporală să iese dintr'însa magiari perfecți. În școlile secundare nemagiare nu numai au in-

trodus limba magiară ca studiu obligatoriu cu ore mai multe decât ori ce altă limbă vie, ci au mai și prescriș, ca limba și literatura magiară în cele două clase din urmă să se propună numai în limba magiară. Învățământul în școlile superioare a fost totdeauna magiar dela inaugurarea erei constituționale. Paralel cu esecutarea marelui plan de a desnaționaliza poporile nemagiare cu ajutorul culturii magiare au mers și celelalte dispozițiuni luate de guvernele anterioare, prin cari administrația, justiția, economia și comerțul au fost puse toate în serviciul unei singure idei, a „ideii de stat național magiar”, în cadrul căreia existența poporilor nemagiare nu-și află loc.

Guvernul lui Wekerle, de tristă amintire, nu s'a mulțumit cu politica de mai înainte îndreptată în contra vieții poporilor nemagiare. Observând, că legăturile între diferitele popore nemagiare și între bisericile lor sunt atât de puternice și intime, cât bisericile tocmai în virtutea acestor legături au putut apăra și naționalitatea credincioșilor lor, acel guvern fatal și-a întins mâinile sale sacrilege și asupra legăturilor amintite spre a le rumpe și astfel a lăsa poporile nemagiare fără de nici un scut în contra politicii de magiarizare. Acesta este motivul principal, pentru care s'au creat așa numitele legi bisericești, cari țintesc, să ne descreștinească mai întâi, pentru ca să ne potă mai ușor magiariza.

Se înșală toți aceia, cari gândesc,

că actualul guvern nu va continua politica antecesorilor săi. Enunțurile ministrului de culte și instrucțiunea publică Wlassics, făcute cu ocaziunea debaterii bugetului, și ale ministrului de interne Perczel înaintea alegătorilor din Bonyhád dovedesc până la evidentă, că actualul guvern voese, să realizeze numai acea parte din programul său, unde este vorba de dezvoltarea statului în direcțiune național-magiară și de executarea legilor bisericești, pe când esecutarea legii de naționalitate, promisă în același program, va rămâne literă murtă.

Ministrul de culte și instrucțiunea publică în discursul său rostit în parlamentul ungar ne-a spus, că-i pare foarte rău, că nu poate să prefacă toate școlile confesionale în școlile magiare de stat. Motivul, pentru care nu o poate face acesta, este lipsa de bani, er nu lipsa de voință și dorință. Cu toate acestea el se va îngriji, ca și școlile confesionale să servescă ideii de stat magiar. Elementul magiar se va potența și validita tot mai mult în școlile confesionale. Preparandiile confesionale se vor reorganiza întru toate după modelul preparandiilor de stat, er cualificarea profesorilor dela preparandiile confesionale se va lua din mâna bisericilor și se va pune în mâna statului.

Așa dară în loc ca să se saneze vătămările grele, ce ni-s'au făcut până acum prin politica culturală a guvernelor anterioare; în loc ca să se aplice

Feuilleton.

Sbuciumări și gânduri.

Multă vreme a trecut, până să mă pot împrietini cu gândul, că sub noi pământul se gata, și de unde se gata. urmăz aer, apoi golătate și cer, întocmai ca de-asupra capetelor noastre. Ani lungi și mulți s'au străcurat, până am ajuns, să înțeleg, că pământul, înfășurat în învelișul său de aer, poate să plutescă în univers, în golătate, er noi și celelalte viețuitoare plutim cu el respirați pe a lui frunte, coste, spate, în toate părțile și pretutindeni.

Pote mulți din cei ce vor ceti aceste știri, vor fi dorind, să scie, ce lupte curg prin capetele altor conșoți de luptă. Eu cel puțin cu drag urmăresc luptele de gânduri, și dacă le povestesc pe ale mele, o fac, pentru ca să îndemn pe alții la povestiri de aceste. Voi începe dar cu timpurile cele mai vechi, de cari îmi aduc aminte, și voi urma cu gândurile celorlalte timpuri până în timpurile mai dincóce.

Eram copil, și ni-se propusese în școlă

despre pământ: forma și mărimea lui, învîrtirea în jurul osiei și rotirea în jurul sôrelui. Să fi vădut apoi la lupte de cuvinte și lupte aievea!

Zimbesc cu drag și acum, de câte ori încă îmi vine în minte, ce opoziție strajnică am fost format, și cum am susținut cu fel de fel de argumente, în urmă până și cu pumnul, părerea bătrânului Thales și a altor bătrâni cărunți din négra vechime. Dovediam cu fel de fel de argumente, pe cum credeam, mai pe sus de ori ce îndoelă, că pământul numai formă de disc poate să aibă, ici coala cu ridicături și afundimi, dar pe urmă totuși disc rotund de margini, er în jos în afundime fără de sfârșit. Omenii și celelalte viețuitoare trăsesc și pot trăi numai de-asupra, de margine sunt mări, e apă, er apa în toate părțile e fără de sfârșit.

Cum ar și puté să aibă pământul formă de sferă? Cine-și poate închipi o sferă, un glob colosal ca pământul, fără razim, plutind în univers. în golătate, când nici o petricică nu poate să plutescă, ci cu repejune cade la pământ? Sôrele, luna și stelele încă nu plutesc în univers, ci numai alunecă de-a lungul boltei ceresci, de carea sunt strîns

legate, și vai ar fi de noi, dacă legăturile li-s'ar toci și subția cu vremea.

Dar a trecut timp, trecut-ău ani, și înverșunarea a început să-mi scadă. M'am cumînțit și am început să văd, că dacă lumea întrégă crede într'un fel, e nebunie a mă încăpățina, să țin de adevărat chiar contrarul la ce crede lumea. E drept, că numai în silă îmi futră în cap gândul, că pământul plutesce în golătate cu noi și cu tot, ce poartă în a lui spinare; e drept, că numai în silă mă voiți puté împrietini cu gândul, că o parte din noi staă întorși, cu picioarele în sus, er capul în jos, și totuși staă: dar așa o crede lumea întrégă, așa o cred ómenii cu capete mari și cu minți în ele, nu ca mine, prin urmare așa va trebui să fie.

Firil gândurilor despre pământ aci se intrerupe, și urmăz alte gânduri, alte sbuciumări și alte lupte. Planuri nouă dorințe nouă, apoi alte și mai nouă, fără stimpér, fără de încetare. Și după sbuciumări nenumărate și după lupte interne fără număr, mai cesti ani numai mă trezesc deodată întors la îndoelile mele vechi, la vechile mele gânduri despre pământ și plutierea lui în univers, despre relațiunea noastră față de el,

spiritul și litera legii de naționalități, ministrul de culte și instrucțiunea publică ne pune în vedere, că ne va sili, să susținem din sudorea noastră, fără nici un ajutoriu dela stat, și mai departe școlile noastre confesionale, înse nu pentru ca acestea să servescă culturii române, ci pentru ca ele să propage cultura magiară și să promoveze realizarea „ideii de stat unitar magiar”. Preparandiile se vor organiza astfel, încât îndată ce va sosi timpul potrivit de a se introduce limba magiară ca limbă de propunere în toate școlile nemagiare, învățătorii ieșiți din acele preparandii să fie în stare a o face această fără nici o greutate. Cu un cuvânt ni-se pune în vedere, că Românii pe lângă dările grele, ce le plătesc la stat, vor mai avea să poarte și sarcina de a-și susține ei înșiși institutele menite a-i magiarisa.

Etă la ce se reduce frumoasa promisiune a actualului guvern, că va împlini pretensiunile poporilor nemagiare, întru cât acelea sunt basate pe legea de naționalități.

Tot la magiarisarea tuturor voescă să ajungă și ministrul Perczel, numai cât acesta voescă să-și ajungă scopul prin descresținare. În discursul său rostit înaintea alegătorilor din Bonyhád ministrul de interne ne spune, că încă în decursul anului curent va aplica și legea despre matriculele civile și legea despre căsătoria civilă. Purtarea matriculelor se va încredința învățătorilor, de unde deducem, că și închierea căsătoriei civile se va face pôte înaintea învățătorilor.

Abstragem, dela împrejurarea, că după articolul de lege XXXVIII din 1868 învățătorii nu pot purta și alte oficii și prin urmare fără de vătămarea legii nu pot fi nici purtători de matricule, nici oficiali, înaintea cărora să se pôtă închia căsătoria. De lege pe

guvernanții nostri nu-i prea dore, căci dacă i-ar duré, ar respecta legea de naționalități. Ei sunt gata a vătămări ce lege, numai să fie convinși, că prin aplicarea legilor bisericesci cu ajutoriul învățătorilor își ajung scopul de a face din aceștia instrumentele lor de magiarisare și de descresținare.

Pentru premiarea învățătorilor nemagiari, cari propagă cu zel limba magiară, de mult se dau bani din vistieria statului. Învățătorii români încă din deceniul trecut au fost scoși în parte de sub jurisdicțiunea auctorităților bisericesci, numai ca să se aducă în conflict cu biserica, care-i aplică și le dă pâinea de toate zilele. Legea cea nouă despre regularea salarelor învățătoresci încă a avut de scop a mări conflictul între clasa învățătorilor și între biserică. Guvernanților nostri înse li-s'a părut, că ceea ce s'a făcut până acum pentru înstrăinarea învățătorilor de biserică și de nem, nu e destul: trebuie înjugați cu toții prin mari interese materiale la carul descresținării. Li-se dă prin urmare salare nouă sub titlul, că poartă matriculele civile și eventual închie și căsătoriile, și prin această ei sunt puși în serviciul unor idei contrare ideilor propagate de biserică și de preoțime. Ne putem deci închipui, ce zăpăcă și ce rău se va produce în mijlocul poporului nostru, când ceea ce predică preoții, va fi desavuat de înșiși învățătorii nostri, ieșiți din sinul poporului.

Etă pericolul, ce apare din modul, cum vre guvernul să-și esecutiveze programul. În fața acestui pericol trebuie să ne stringem șirurile și să desvoltăm o acțiune puternică, de care să se sfarme toate planurile acelora, cari vreă să ne răpescă credința, tesaurul cel mai scump pentru om, și să ne despoe de gloriosul nume de român, fala și mândria noastră.

Constituirea partidului poporal. — Pe

28 Ianuariu a fost convocată conferența regională pentru organizarea partidului poporal. În conferența acesta cercetată de vre-o 250 de fruntași s'a statorit definitiv programul partidului. Acest program este următorul:

„Punctul de pornire al organizării noastre este formarea unui partid politic, care și-a prefapt de scop, ca să păzescă caracterul creștin al societății noastre și să vindecă vătămările făcute în patria noastră bisericii catolice, pe cum și preste tot creștinismului; să îmbrățișeze interesele economice și politice ale națiunii și ale poporului.

Ei pe basa acesta universală primesce deci în sinul său pe ori care credincios creștin cu scopul de a apăra interesele imprumutate și cari pot să se unescă laolaltă.

Partidul poporal întemeiându-se ca partid politic neatrănătoriu pe baza dreptului public magiar și a pactului dela 1867, care formeză partea întregitoare a aceluia, are următorul program:

1. Pretindem revisiunea legilor despre căsătoria civilă obligătoare și despre purtarea matriculelor din partea statului.

2. Ne vom lupta în contra la ordinațiunii și proiecte de legi de acelea, cari se împotrivesc spiritului creștinismului, ori ar primejdui concordia pacinică dintre confesiunile recepte prin lege, carea în interesul țării are să se restabilească. Respectăm și dorim, să se păzescă drepturile și libertatea confesiunilor religioase, dar în schimb pretindem drepturile și libertatea, cari compet bisericii catolice.

3. Pretindem autonomia catolică și ca un eflux al acesteia estradarea fondurilor și fundațiunilor catolice.

4. Vom apăra libertatea instrucției publice garantată prin legile despre instrucția poporală pe sama catolicilor întocmai ca și pe sama confesiunilor și pretindem estinderea ei la toate gradurile instrucțiunii.

5. Ungaria fiind în rîndul cel dintăi un stat agricol, pretindem, ca în politica de contribuție, de vamă și de comunicațiune să se ia în socotintă convenită interesele până

despre omeni și viețuitoare cu capul în jos, și alte nenumărate.

Au trecut ér septemăni și luni, dar gândurile mele n'au trecut. Ceva înse totuși a trecut din ele, trecut-au vechile îndoeli, dar s'a și adaus ceva, adausu-s'a dorința ardătoare de a puté înțelege, de a-mi puté da samă, cum pôte pluti pămîntul în univers, și de ce viețuitoarele pot sta cu capul în jos, fără să cadă de pe pămînt în aer și din aer în golătate tot mai departe și mai departe? De aci frământări nouă și sbuciumări nouă, până ce am ajuns, să-mi pot da samă.

Am cercat, să aflu în cărți, dar în cărțile, ce le-am avut la îndemână, nu am aflat esplicări asemeni. Pôte lucrurile aceste aitorale par atât de naturale și ușore de înțeles, de nici nu simt trebuința, să le mai și esplice. Mie înse mi-au părut încurcate și neînțelese, și abia după multe frământări și gânduri am ajuns, nu să le înțeleg deplin, dar cel puțin să-mi pot da ceva samă despre ele, și în fine vine a crede, că gândurile-mi puse pe hârtie pôte vor fi în stare, să alunge multe îndoeli și să arete calea lămuririi multor sbuciumări de aceste gânduri.

Dacă ai sta, să arunci o pētră înainte-ți, pētră va merge câtva, dar în urmă cade obosită la pămînt. Unul mai în putere și mai deprins decât tine o va arunca mai departe, cu atât mai departe, cu cât e mai deprins și mai în putere. Încă și mai departe neasemănat mai departe va

ajunge glonțul ieșit din o pușcă, și cu atât mai departe glonțul unui tun. Și cine ne opresce, să ne închipuim un tun atât de mare și puternic, cât glonțul ieșit din el abia după călătorie de un an să se obosescă și să cadă la pămînt. Un an întreg l-a tot atras pămîntul, dar abia după trecerea unui an a putut să învingă puterea aruncării și să-l smăncescă la sinul său.

Ajuși odată cu închipuirea până aci, de ce nu am merge și mai departe? De ce nu ne-am închipui tunuri încă și mai mari, tunuri atât de gigantice, cât glonțele lor deci, sute și mii de ani să călătorescă în jurul nostru, și nici atunci să nu se obosescă, nici atunci să nu pôtă fi trase la pămînt?

Glonț de acesta e pămîntul, ce de mii de ani călătorește în jurul sōrelei strălucitor. Sōrele cu atata drag l-ar atrage la sinul său, dar puterea, ce l-a pus în mișcare, și până astăzi e neslăbită, și neslăbită îl mână și-l va mână, — de uude să știu eu, până când îl va tot mână?

Cei vechi erau de credința, că pămîntul stă neclintit în loc, și sōrele rotesce în jurul nostru. Și de ce nu ar puté să și stea neclintit în loc ore unde în univers? De ce să cadă în sus și nu în jos, de ce în dreapta și nu în stînga, de ce înainte și nu înapoi când „dreapta” și „stînga”, „sus” și „jos”, „înainte” și „înapoi” sunt numai pentru noi, și și pentru noi numai întru cât avem două mîni și la

una îi dicem „dreapta”, la cealaltă „stînga”, și întru cât de o parte avem capul, de cealaltă parte piciorole, de o parte fața, dincolo spatele, și întru cât suntem legați de pămînt, fără a ne puté desface, și la partea de cătră cap îi dicem „sus”, la partea cealaltă „jos”.

Dacă nu ași ave mîni, nici nu ași puté să dic „în dreapta” și „în stînga”. Dacă trupul meu ar fi un glob fără cap, fără piciorole, și puterea gânditoare mi-ar zăcă în lăuntru, în mijloc, și ochii mi-ar fi făcuți, ca deodată să ved în toate părțile, și ași pluti ei singur departe de pămînt, ore unde în univers, încătrău mi-ar fi „susul”, „josul”, „dreapta”, „stînga”, „înainte”, „înapoi”?

Și încătrău mi-ar și căuta să cad? De ce să cad în cutare parte și nu într'alta?

Astfel de glob e pămîntul. Pentru pămînt nu este cuvîntul „sus” și „jos”, „dreapta” și „stînga”, „înainte” și „înapoi”. Și prin urmare dacă pămîntul la începutul plămuirii sale a fost pus, să stea în cutare loc al universului, acolo stă și astăzi și va continua să stea, până ce mîna Plăsmuitoriului îl va pune în mișcare. Și întors dacă mîna creatorei i-a dat avînt, să se misce, fără îndoeli și astăzi se mișcă și nu va înceta să se misce, până ce tot aceea-și mîna îl va opri în cale.

Schimbaciōsă e dară numai știința noastră, mai bine dis părerea noastră. Ați dicem, că stă, mîne ni-se pare, că se mișcă, poimîne pôte ér ne fatōrcem la credința, că neclintit

acum negleze ale economilor, mai ales cele ale micilor proprietari.

6. Pretindem, să se facă toate acelea dispoziții legale, cari pot să asigureze în patrie puțința de a trăi și înaintarea poporului agricol.

7. Pretindem, ca lipselor de credit ale economilor mici și industrișilor mici să li-se satisfacă prin instituții de reuniuni, cari să se înființeze cu sprijinul statului, și prin alte instituții corăspunzătoare. Mai departe vom sprijini toate acelea silințe, cari au de scop valorarea mai favorabilă a produselor agronomiei și industriei mici.

8. Pretindem crearea unui sistem de contribuție mai just, statorirea legală a unui minim de esistență liber de contribuție, carele să corăspundă raporturilor din patria noastră, și introducerea contribuției de bursă.

9. Pretindem simplificarea administrării de contribuție, mai ales ca administrarea acosta să se esecuteze astfel, cât ori care contribuabil să o potă precepe și să o potă controla de ajuns în interesul său propriu.

10. Partidul nostru pretinde, ca micul industriaș și lucrătorul în emularea cu marea industrie și cu capitalul să se împărtășescă din partea statului de scutul, ce-l compete.

11. Pretindem regularea raportului dintre dătorul de lucru și dintre lucrătorul, și mai ales păzirea intereselor familiare, morale și sanitare ale lucrătorului, mai departe estinderea în măsură mai mare a asigurărilor de lucrători. În sfârșit pretindem toasprirea art. XIII din 1891 despre repausul de lucru.

12. Cu privire la regularea administrației partidul poporal își va desvolta punctul său de vedere atunci, când în acest respect guvernul va subșterne proiectele sale; dar deja acum pretindem îmbunătățirea administrației și ne împotrivism la ori ce organizare a acelleia, cară ar pută să mărească omnipotența de stat cu eschiderea conlucrării civilor.

13. Partidul nostru față cu naționalitățile dorește, să se porțe cu totă prevenirea, și pretensiunile lor, întru cât ele pot să se unescă cu unitatea și caracterul național al

statului magiar, le va apretia și dorește, ca ele să se împărtășescă în o purcedere drăpță și binevoitoare.

14. Pretindem sanarea abuzurilor electorale și regularea într'un mod mai corăspunzător a purcederii de verificare. Scim aceea, că censul, împărțirea cercurilor electorale și purcederea în respectul alegerilor în multe privințe nu sunt îndestulătoare și dau ansă la număröse abuzuri. Vom urgita și regularea acestora.

Pe lângă statorirea acestui program conferința a mai emis și un comitet central, care să aibă a conduce organizarea partidului în țara întrégă.

Impresia, ce a făcut-o constituirea partidului poporal, întru început nici pe departe nu putea să se cunoscă din țiarele din capitală. Ele cercau în tot chipul, să dovedescă neîndreptățirea și neoportunitatea constituirii noului partid, să-l hnlăscă și să-l facă de ris. Dar pe încetul le-a trecut voea de a mai huli și ride. Actualele partide ale parlamentului se vęd primejduite foarte serios prin partidul poporal. Asta e convingerea cercurilor parlamentare. Deja astăzi potă se calcula înaintea, cari cercuri electorale le vor perde sigur partidele actuale și le va dobîndi noul partid. Constituirea partidului poporal interesază deci foarte tare partidele de astăzi, cari simțesc, cum se clătină terenul sub picioarele lor.

După ce le-a trecut surprinderea cea dintăiu, încep foile liberale a-și acoperi necasul cu batjocurile, cari pot să le nască numai presa iudovăscă cea impertinentă. Așa face „Pester Lloyd”, „Pesti Napló” cel Haas-Deutschian și „Magyar Hirlap” al lui Ludovic Kraus. Lor le secundază Kossuth Ferencz în „Egyetértés” și ingenuchiat se rogă de alegătorii stingei estreme, ca nu cumva să se lase a fi seduși de partidul poporal. „N. Fr. Presse”, organul vienez al liberalismului iudovesc din Ungaria firesce că încă se bucură strajnic de evenimentul cel mai nou din Ungaria. Dintre foile ungurești, cari nu au caracter declarat catolic, numai

„Hazánk”, organul dissidenților lui Szápary, judecă asupra programului partidului poporal într'un chip serios și apröpe preventoriu.

Adevărul ni-se pare, că-l spune deplin numai „Vaterland” din Viena. El într'un articol mai lung și foarte temeinic țiice între altele: „Din alegerile cele nouă după calculul, carele s'a făcut în partidul național și la dissidenți, așa dară nu în însu-și partidul poporal, carele în scurtă vreme va fi încă și mai bine informat, partidul poporal va ieși cel puțin cu 60 până 70 de deputați, ori ce violență, corumpere și vîndare se va pune în mișcare. Inse lucrurile pot să se formeze încă de totului tot altcum pe lângă o înțelegere și bunăvoință cât de mică pentru momentositatea partidului poporal, pe lângă unanimul sprigin al episcopatului și al casei magnașilor. *Încă și mai imposant și mai hotărît ar trebui să fie efectul vindecătorii al partidului poporal, dacă naționalitățile vor desvolta o acțiune de ajutorii cu minte și cu tact.*”

Revistă bisericească.

Roma.

În septemăna trecută a murit cardinalul Desprez, arhiepiscopul de Simons, în etate de 88 de ani. El e al 100-lea mort între cardinalii creați sub pontificatul lui Leo XIII.

P. Jaquel, nou denumitul episcop de Iași, capitala Moldovei, în curënd va călători din Freiburg în Elveția la Roma spre a fi consacrat de episcop.

Diarul semioficios „Popolo Romano” de nou aduce pe tapet cestiunea, că öre Pontificele Leo XIII, care își iubesc patria, nu va impune catolicilor italieni, să lea parte la proximele alegeri și să-și valideze vederile în interesul patriei, care se află în o stare atât de critică. Adecă liberalii după ce au batjocorit și persecutat biserica și capul ei și au dus țara la abisul peririi, ar voi, să vină acum catolicii, să-i mântue spre a-i pută batjocori din nou. Delătore ei numai cauzele, pentru cari se abstîn catolicii dela alegeri, și aceștia vor lua fără amânare parte și la viața politică parlamentară.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Joi în 24 Ian. s'a început în camera deputaților desbaterea budgetului ministeriului de culte și instrucțiunea publică. Cu acastă ocaziune uoul ministru dr. Wlassics în un lung discurs a spus principiile, de cari va fi condus în activitatea sa. El mai întâiu a vorbit despre politica bisericească, în care promite a înainta pe urmele antecesoriilor săi Csáky și Eötvös, dară va cruța și susceptibilitățile bisericii și confesiunilor. Cele două proiecte de reforme bisericesci încă neprimite le susține în totă întregitatea, dară nu se va lega de cuvinte, ci va admite modificări neesențiale. Recunoște îndreptățirea catolicilor la autonomia bisericească, care inse nu potă fi decât conformă doctrinelor revelate și organizării dumnezeesce a bisericii catolice. Promite, că va promova resolvirea acesteii cestiuni. Asemenea promite, că va urgita regularea congruel.

trebuie să stea. Dar cum am mai țiis, fie că stă, fie că e pus, să se misce, de acum înainte nu are să ne mai frământă gândul, cum se potă, să fie fără basă, fără razim, cum se potă, să plutescă un colos, ce portă în spate o greutate de milioane de măși.

Și acum ar urma celalalt șireag de gânduri, gândurile, ce au cercat, să dea răspuns, cum pot să umble unii și unele viețuitoare cu capul în jos, fără să cadă, fără să se deslipescă de pământ.

Răspunsul ar fi apröpe dat prin cele țiise. Dar eu am promis, să-mi desvölesc gândurile mele în mersul lor după olaltă, ér mersul lor ici cölea e cu încunjur. Cu toate aceste unde încunjurul e mare, voiți cerca, să afla trecătoare, că de nu mai ciont pe astă cale, nu e modru, să pot găta în țiua de astăzi.

Aci la noi pe pământ vedem de multe ori, și de multe ori vedem cu neplăcere, că corpuri de tot mörunte, cum sunt firele de pulvere, se pun cu drag pe corpurile mari și se țin strîns lipite de ele, chiar de ar fi cu capul în jos. Și mai vedem, că corpurile numai ceva mărișore nefind reținute cad toate la pământ. Corpurile mari trag la sine pe cele mititele, ér pământul atrage și ține legat de sine tot, ce portă în a sa spinare, ființe viețuitoare, plante, petri, deluri, munți, până și aerul, ce îl încunjură, încă îl ține strîns legat de sine.

Fire de pulvere aședate pe mobile, dar

fire umblătoare, suntem noi și celealalte viețuitoare față de pământ, ér firele se aședă nu numai de-asupra, ci și de laturi, și chiar și cu capul în jos.

M'am mirat de multe ori, cu câtă ușurință se urcă muscile, furnicile și alte insecte pe päreți, și tot cu aceea-și ușurință își continuă calea și pe podele, deși pe podele sunt întörse cu capul în jos. De le-ar veni amețeli, și ar simți primejdia, să cadă, nu ar umbla, ér dacă ele pot să umble, fără să cadă, de ce nu ar pută să umble ömenii și viețuitoarele de dincolo, de cea parte a pământului?

Și încă ce deosebire între umbletul muscilor și umbletul ömenilor pe pământ! Muscile numai ținându-se cu picioarele pot să stea pe podele. Pământul le atrage la sine, și numai luptând împotriva atracțiunii pot să stea și să umble cu capul în jos. De nu le-ar atrage pământul, ar pută sta chiar fără să se țină, și nici chiar mörtea nu le-ar deslipi de podele, pe cum nu îi deslipesc pe ömeni și viețuitoarele de pământ.

Stăm pe pământ, fiindcă pământul ne atrage și ne ține legați de sine, și afară de pământ nimic nu e, ce să ne atragă cu atăta putere. Dacă pământul nu ne-ar atrage, și ne-am îniepta odată, am merge în direcțiunea înieptării, facă popas, fără încetare, până ce o putere străinuă nouă ne-ar opri în cale.

Ce privește instrucțiunea publică populară, ar dori, ca acesta să ajungă în mâinile statului, dară lipsesc banii spre a înlocui cele 14,125 de școle confesionale. Cestiunea este, că ore bune sunt școlile și corespund ele postulatelor ideii de stat magiar? Ca ele să corespundă, recomandă revisuirea legii școlare din 1868, care e defectuoasă, nedispunând cu privire la procederea în contra școlilor confesionale, în cari se lucră în contra ideii de stat magiar, și cu privire la calificarea profesorilor aplicați la preparanții confesionale. Asemenea nu e suficientă nici inspecțiunea actuală. Dintre școlile române gr. cat. au fost vizitate numai 27%, era din cele gr. or. 31%. E de părerea, să se înmulțescă inspectorii școlari și să se provadă cu o anumită jurisdicțiune.

Se va sili ministrul, să eșecute legea despre asilele de prunci, deorece 200,000 de prunci obligați a cerceta asilele nu le pot cerceta.

Cu respect la școlile medii este aderent al școlii unitare, reprobând bifurcarea în gimnasil și școle reale. Era cu privire la școlile înalte preferesce sistemul universităților germane față de cel al celor franceze.

La discursul ministrului și-au făcut unele reflexiuni Kis, Sréter și Polonyi, care îndemnă pe ministru, să omită neconfesionalitatea din proiectele de reforme bisericesci-politice și să înființeze autonomia catolică în conțelegere cu episcopii, și dacă așa nu ar pute, chiar și în contra lor. Urgiteză luarea școlilor din partea statului.

În 25 au vorbit pentru guvern Papp Géza și Prileszky, recunoscând și ei, că instrucțiunii publice nu i-s'a dat atenția cuvenită. Era din partea opoziției au constatat miseriile școlare și lipsa de consecință a guvernului în politica bisericescă deputații Veress József, Zichy Jenő și Sima Ferencz.

În 26 Tuba János și Kis Albert, cuprinși de furie patriotică, poftesc, ca toate școlile să fie în mâna statului. Pulszky A. declară de neoportună revisuirea legii școlare dela 1868, din cauză că s'ar nasce frecări cu naționalitățile și confesiunile.

În ședința de Lună Ságby în un frumos discurs critică aspru politica bisericescă, insistă pentru autonomia catolicilor și nu e contrariu școlilor confesionale, numai cât să servescă și ele ideii de stat magiar. Kamerer pretinde dezvoltarea școlilor pentru profesioniști. Okolicsányi vede o inconsecvență în declararea ministrului, că susține adecă integritatea principiilor și totuși e aplicat la concesiuni. E de părere, să se ridice cât mai multe internate pe lângă gimnasil. Hock condamnă sistemul, după care la noi nu se pune pond pe cultura de specialist, pe când lucrul principal e, că ore ministrul dela cutare resort specialist este? Pretinde, ca ministrul să se declare hotărât și fără rezervă cu privire la reformele bisericesci. Urgiteză autonomia catolicilor, cari să-i reprezente față de puterea guvernului. Dacă dic episcopii ceva, dacă se pronunță papa în cestiuni catolice, se dice, că vorbesce

o putere străină. Corul episcopesc îl numesce guvernul, pentru aceea episcopii liferază la alegeri guvernului majoritate. Accentueză starea de tot miseră a proțimii rurale și urgiteză ameliorarea ei prin regularea congruei.

În ședința din 29 Hévizy a urgitat ridicarea de asile, pretinde o controlă mai severă a școlilor în ținuturile locuite de naționalități, și dacă nici acesta nu ar ajuta, să lea statul în mâna sa instrucțiunea populară. Constată cu bucurie, că guvernul actual a rupt cu politica bisericescă agresivă a guvernului de mai înainte; dela promisiunile cu privire la autonomie nu așteptă mult. Întru apărarea ministrului s'a ridicat fostul secretariu ministerial de culte Berzeviczy; ér contra a mai vorbit dissidentul Battyányi Tivadar dicend, că ministrul nu va pute aplana dinferința dintre cameră și casa de sus cu privire la cele două proiecte bisericesci restante. Se opune la trecerea în mâinile statului a educațiunii clerului; era purtarea matriculelor de către învățători o declară de contrară §. 141 art. de lege 38 din 1868.

În ședința din 30 Ian. au combătut programul ministrului Thaly, Bartok, Herman și Vajay, dară cu toate acestea votază budgetul.

În 31 Ian. a criticat politica de instrucțiune Markus, Dégen a vorbit pentru guvern. În fine ministrul Wlasics a răspuns oratorilor din opoziție, declarând serbătoresce, că în proiectele bisericesci nevote numai acele modificări le va admite, cari nu ating esența și integritatea politicii bisericesci a cabinetului de mai înainte. Drakulics caracterizează de naivă încercarea ministrului de a împăca pe magnați prin modificări de stil. Combate abuzurile dela alegeri. Se tângue, că guvernul vatămă drepturile autonome ale bisericii sârbesci. Politica de naționalități a guvernului nu o află de corectă; prin ea numai se provocă naționalitățile la luptă în contra națiunii, în contra statului.

Asboth încă reprobă politica de naționalități. El dice, că cestiunea de naționalități nu se pôte rezolva prin mijloce violente, ci prin aceea, că pe toate căile să se potenteze în naționalități iubirea de patrie.

Franța.

Cabinetul după multe încercări s'a constituit. Neputend compune Bourgeois cabinetul, președintele republicei a conțrețut misiunea acesta lui Ribot, care a fost ministru în mai multe rânduri. Pe când a erupt scandalul panamist, el era președinte al consiliului. În noul cabinet Ribot pe lângă presidență are portofoliul finanțelor. Ministru de externe a rămas tot Hanotaux, ministru de interne e Leygues, de justiție Trarieux, de instrucțiune Poincare, fostul ministru de finanțe în cabinetul Dupuy, de colonii Chautemps, de comerț Lebon, de agricultură Gadou, de lucrări publice Dupuy-Dutemps, de război Jamont și de marină Bernart.

Membrii noului cabinet până acum au aparținut parte partidului republican

moderat, parte celui radical. Presa felicitază pe Ribot pentru rezolvarea crizei, simpatii deosebite înse nu i-se exprimă din nici o parte.

Noul președinte al republicei abia acum după rezolvirea crizei ministeriale a avut ocaziune de a se declara înaintea corpurilor legiuitoare cu privire la atitudinea sa ca președinte. El mulțămesc pentru alegere, și gloria de a fi ales o ascrie democrației laborioase, la care aparține. Promite, că va griji, să fie respectate legile constituționale. Franța va înainta în continuu pe calea dezvoltării conțurând toți cetățenii în pace și bună înțelegere pentru consolidarea și gloria republicei. Declararea președintelui a cetit-o în senat ministrul Trarieux, era în cameră ministrul Ribot. Ea a făcut o bună impresiune asupra deputaților și senatorilor.

Noul cabinet încă a fost favorabil primit de corpurile legiuitoare. Ministrul de justiție a prezentat proiectul de lege, prin care se publică amnestie deplină pentru cei condamnați pentru delict de presă ori greve, care proiect a fost primit cu 511 voturi contra 7.

Rusia.

Din Petersburg se anunță, că ministrul de externe Giers după un morb îndelungat a murit la 27 Ian. în etate de 75 ani. Presa rusescă îl deplânge ca pe unul dintre cei mai distinși diplomați. El a fost reprezentantul politicii tradiționale a lui Nestelrode și Goriacof, s'a încercat, să întretină bunele raporturi cu Austro-Ungaria și Germania, dela formarea triplei alianțe înse, spre a-și asigura patria sa pentru ori ce eventualitate, a intrat în negocieri cu republica franceză.

Monitoriul oficial publică ucasul, prin care Siskin, ajutătorul reposatului Giers, e încredințat cu conducerea interinimă a agendelor ministeriului de externe.

La cestiunea noastră.

Manifestările de simpatie ale fraților nostri italieni devin tot mai dese. Iubirea față de noi și viul interes față de soarta noastră a aprins inima bravei tinerimi universitare a légânului originii noastre.

Universitarii din Roma întruniți la 23 Ianuariu la o adunare generală au votat cu unanimitate următoarea adresă studenților români din Cluj: „Studenții dela universitatea din Roma inspirându-se de principiile de libertate și frățietate, în virtutea cărora poporele civilisate au dreptul de a se constitui în națiuni, adresază un afectuos salut și un ferbinte auguriu de încurajare generoșilor studenți universitarii români, cari inspirându-se de gloriosele tradițiuni ale mamei comune Roma, luptă cu mândrie pentru câștigarea libertății naționale contra poporelor magiare din Ungaria și Transilvania, cari în tot modul și cu toate mijlocele se încercă a le călca în picior drepturile civile și politice.”

Tinerimea universitară română din Budapesta a fost trimis marchisului Pandolfi o adresă de recunoștință pentru cunoscuta mișcare de simpatie a deputaților italieni. Nobilul marchis a comunicat colegilor săi deputați adresa tinerimii noastre și a mulțamit

acestei brave tinerimi prin o epistolă, prin care transpiră cea mai caldă iubire față de noi.

Lui „Budapesti Hirlap“ i-se serie în 26 Ian. din București, că „Liga culturală“ pregătește o petiție către Monarchul pentru agrafiarea dlui Dr. Raț și a consoților lui. Petiția are să o subscrie toți alegătorii din Ardeal. Scopul petiției ar fi, să creeze dificultăți cabinetului Bánffy la cazul, când ar fi respinsă. Mocsonyi și partida lui nu ar aproba petițiunea declarând, că ar pute numai mări agitațiunea între Români. Noi credem, că scirea lui „Budapesti Hirlap“ este o scoritură. În credința aceasta ne întărește desmintirea din Nr. 15 al „Dreptății“, carea este autorizată a declara, „că dl Mocsonyi nu a fost provocat din partea Ligii, să subscrie pretinsa petițiune și prin urmare prin nimica nu a putut fi îndemnat, să facă, fie declarațiunile din acea corespondință, fie altele referitoare la această chestiune“.

Numărul condamnațiilor noastre politice s'a mai înmulțit cu unul. Acesta e dl învățător din Grădișce Nicolae Trimbițoniș, pe care tribunalul din Deva l-a osndit la un an de carcer de stat și la amendă de 100 fl. pe motivul, că ar fi agitat în contra naționalității magiare. Acesta e prima jertfă în era Bánffy.

Pe 5 Martie e fixată ziua de pertractare pentru un nou proces de aderență. De astădată sunt acușați mai mulți români din Turda și jur.

Colecta pentru gimnaziul din Blăș.

Suma din anul 2.		fl. 20719.82
6. Din <i>Lita română</i> dela:		
Aureliu V. Balint preot	1.50	
Ioan Hideg R.	1.—	
Nicolae Iliu	—16	
Hideg Pavel	—10	
Iliu Ștefan	—10	
Iliu Lina	—10	
Vlas Ștefan	—10	
Vlas Todor	—10	
Vlas George	—05	
Elia Ion	—10	
Vlas Gligor	—05	
Irimes Mitru	—10	
Nicolae Luca	—02	
Oltean Mitru	—10	
Oltean Gavrilă	—05	
Irimiaș Todor	—05	
Dela mai mulți	1.32	
Vlas Georgiu	—20	
Biserica	2.—	
Ioan Sula	—20	
Oltean Ștefan	—10	
Popa Todor	—10	
Popa Gligor	—06 fl.	7.66
7. Din <i>Săcel</i> dela:		
Ioan Munteanu paroch	1.—	
Colectă dela popor	3.— fl.	4.—
8. Din <i>Beliș</i> dela:		
Nicolae Pătruța	1.—	
Geaflea Nicolae	—20	
Geaflea Dumitru	—10 fl.	1.30
9. Din <i>Segadea</i> dela:		
Basilu Cirebea inv.	—50	
Mărie Cirebea	—20	
Pătruța Dumitru	—40	
Cremene Petru	—20	
Suciu Filimon	—10	
Carodea Pavel	—20	
Ora Ioan	—10 fl.	1.70
Suma fl.		20734.48

Colecta crucerului.

La colecta crucerului inițiată de noi în numărul 16 al „Unirii“ din 1891 ad solvită:

Parochia *Tăuș* în protopopiatul Biei, pe anul 1895 3 fl. 50 cr.

Până acum a încurs de totă suma de 1,869 fl. 43 cr.

Noutăți.

La preparandia din Gherla se întâmplă lucruri regretabile. Dintre cei 20 de elevi ai cursului al III-lea 18 au părăsit institutul preparandial, rugând pe inspectorul școlastic regesc din Deés, să mijlocască primirea lor la vre-o preparandie de stat. Causa acestui paș desperat, — pe cum scriu alumnii desertori în „Tribuna“ și „Dreptatea“, — ar fi tractarea dură a catechetului Melian, contra căruia s'a plăns la directorul preparandial, dar în loc de mângăere și din partea acestuia au fost tractați cu asprime. Pe când reprobăm pașul desperat și periculos al celor 18 elevi, nu putem aproba nici tractarea străină de spiritul clerical a catechetului Melian și a directorului I. Papiu — supunând, că lucrurile stau, pe cum le-au descris alumnii desertori.

Grevă de episcopi. Dl Tache Ionescu, ministrul de culte al României, în ședința din 1 Ian. a senatului prin un lung discurs constată, că s. sinod, compus din episcopii diecesan și din 10 arhiepiscopi, în trei sesiuni nu a lucrat nimica, punându-se episcopii în grevă. Anume legea prescrie, că spre a se pute aduce hotăriri în sinod, trebuie să fie de față cel puțin 12 episcopi. Unii din aceștia spre a remonstra în contra guvernului absentau dela ședințe, făcându-se morboși când unul când altul. Ca să nu se mai repetească atari lucruri scandalose, ministrul propune modificarea legii. În alte țări e vorbă despre grevă de lucrători, birjari etc., și clerul se silește, să delătore grevele, ăr în România chiar clerul înalt se pune în grevă. Nu ne mirăm, acesta e firea schismei.

Parintele Dr. V. Lucaș de nou e citat pe 15 a c. la Sătmăr, unde se va pertracta a doua oră procesul intentat de către procuror sub cuvânt, că ar fi vătămât auctoritățile publice administrative.

Notă indemnifică. Wekerle: la timpul său a cerut votarea bugetului provisoriu pe lunile Ianuarie și Februarie 1895, ceea ce a și obținut prin articolul de lege XXXIV—1894. Cabinetul Bánffy prevădând, că desbaterea bugetului pe 1895 nu se va termina până la finea lui Februarie, a cerut, să se prolongească provisoriu și pe lunile Martie și April.

Mișcări electorale. Actualii ministri cu ocaziunea denumirii lor au trebuit să-și depună mandatele de deputați, și în cercurile respective s'a scris alegeri nouă. Ministrul și-a pus candidarea în cercurile de mai înainte, dară opoziția, încă nu stă în neactivitate, ea le opune contracandidați. Așa lui *Wlassics* i-se opune la *Csáktornya* avocatul Dr. Major cu programul partidului popular, fiind susținut mai ales de preoți. Lui *Perczel* i-se opune la *Bonyhád* br. *Kaas Ivor* susținut de toate partidele opoziționale. Lui *Daniel* la *Pancsova* i-se opune preotul *Szekrény* cu programul partidului popular. Față de br. *Bánffy* la *Simleu* — dăce „Tribuna“ — își va pune candidatura deputatului dr. *Nic. Șerban*.

Dieta provincială istrieană a fost dizolvată prin un reșcript împărătesc, și s'a scris alegeri nouă. „Fremdenblatt“, organul ministerului de externe, aduce de cauză a dizolvării purtarea majorității italiene, care a scos cu totul dela desbateri limba slovenă introducând eschisiv limba italiană. Acestă purtare a majorității italiene jignesc drepturile populațiunii slovene a țării. Toleranța de naționalitate este un principiu cardinal al politicii austriece și a imperiului austriac. Se speră, că la alegerile cele nouă alegătorii vor fi pătrunși de convingerea, că ori ce politică ultraistă de naționalitate este fără prospecte de succes.

Deficit în finanțele statului. Comisiunea parlamentară bugetară, pe când trăia Wekerle ca ministru, a prezentat bugetul

pe 1895 cu un escedent de 23,909 fl. Br. *Feyérváry* înse a conturbat echilibrul financiar cerând încă 600.000 fl. pentru instruirea honveților recruți, și astfel bilanțul bugetar în loc de escedent se va închia cu un deficit de 576,091 fl.

Mareșalul Canrobert, pe cum se anunță din Paris, a repausat în 29 Ian. în etate de 86 ani. El a avut distincție de calificățiune militară, dară mai mult decât acesta l-a distins curajul cel mare. El totdeauna a rămas credincios lui Napoleon III-lea și casei lui. Consiliul de ministri a propus camerelor votarea unui credit de 20,000 frs. pentru înmormântarea națională a renumitului mareșal.

Agitațiunile socialiste în loc de a scăde în Alföld ieau dimensiuni tot mai mari. Socialiștii sunt mai bine organizați decât mai înainte și împreună printre popor în mil de esemplare proclamări revoluționare, în cari se dăce, că din cei 17.349,398 locuitori ai Ungariei numai 840,000 au drepturi. Poporul cel fără drepturi și miser e provocat, să nu se supună acelor, cari li răpesc puterea, sănătatea și fericirea familiară și-l despoe de drepturi. — Mai bine ar cerca dnii țilei, să împace pe conaționalii proprii deseceți de lucru și de miserie, decât să molesteze naționalitățile nemagiare cu încercările utopice de a le magiarisa.

Societatea „România Jună“ a tinerimii academice române din Viena, care are de scop prosperarea pe terenul literar-social și cultural-național, și-a ales în comitetul administrativ pe 1895 pe următorii: Președinte: Drd. med. Ales. Vajda-Voevod. Vicepreședinte: Drd. med. Ionel Capșa. Secretar I. stud. agr. Paul Bogdan. Secretar II. stud. med. Nicolae Bucinschi. Cassar: stud. med. Ales. Crăciunescu. Controlor: stud. techn. Teofil Popovici. Bibliotecar și econom: stud. silvanist. George Șerbu. — Spre orientarea marelui public românesc se anunță, că locațiunile societății din 1 Februarie se află: IX. Lazarethgasse Nr. 26.

Panama magiară. Fraternalizarea ministerului Wekerle cu Kossuthiștii și abuzul lui de oficiu îl caracterizează și următorul cas: Articolul 22 din bugetul cultelor sună: „Pentru întregirea arhivei muzeului național l rată 20.000 fl.“ Despre această poziție enigmatică „Hazánk“ scrie, că guvernul Wekerle a voit, ca în cinci ani după o altă să prevadă în buget câte 20.000 fl. spre a ajunge la 100.000 fl., care sumă a primit-o Kossuth Ferencz ca preț pentru scriptele rămase după tatăl său. Guvernul nu este îndreptățit a face cumpărări de preste 25.000 fl. fără înconștințarea prealabilă a monarchului, pentru aceea Wekerle suma de 100.000 fl. a împărțit-o în rate de câte 20.000, ca să nu observe monarchul, pe ce se dau banii. Br. Eötvös nefind umblat în atari șiretlicuri, la insistarea lui Wekerle s'a învoit, să primescă în bugetul său suma de 20.000 fl. Înțelegând monarchul despre acesta a pensionat pe Pulszky Ferencz directorul muzeului național, a dimisionat cabinetul Wekerle, la formarea noului cabinet nici nu a mai voit, să audă de br. Eötvös, și pe Pulszky Agost încă l-a absolvat dela postul de secretariu de stat în ministerul de culte. Kossuth Ferencz a escomptat deja obligațiunea dela guvern primind dela Banca ungară de escompt suma de 100.000 fl. Actualul cabinet se dăce, că a hotărât a șterge din bugetul anilor următori restul de 80.000 fl. Panama magiară e descoperită. Numai de ar fi trași la răspundere vinovații.

Stambulov sub acuză. Ministrul atotputernic de ore când al Bulgariei, Stambulov, după ce a cădut dela putere, publicând în ziare articuli vătămători pentru principele și agitând în contra puternicilor de adă ai țării principat, a fost pus sub acuză împreună cu cabinetul său. Comisiunea investigătoare emisă de parlament a publicat un apel, prin care recercă pe toți cetățenii Bulgariei, ca să descopere acestei comisiuni toate ilegalitățile comise de Stambulov și colegii lui.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal.

D.

Forurile protopopesci.

(Continuare.)

Forurile de apelațiune după dreptul bisericesc din Pravila. Forul de prima instanță după dreptul bisericesc din Pravila este forul episcopului. Forul de a doua instanță este sinodul mitropolitan constituit:

1. Din mitropolitul, care are dreptul convocării sinodului ¹⁾, și prin prezența lui sinodul devine deplin (τελεία). ²⁾

2. Din episcopii sufragani, ³⁾ chiar aceia, cari sunt deja aleși înse încă neconsecrați, (ἐπίσκοποι ἀποφύφιοι), precum și aceia, cari nu și-au putut ocupa sau au trebuit să și părăsesc scaunul din cauza unor turburări politice (ἐπίσκοποι σχολάζοντες).

Aceștia singuri au votu decisiv, de aceea se numesc *συμβριάζοντες*.

3. Oficialii mai înalți ai mitropolitului, anume cei din pentada întâia a corului drept și cei din stânga. Aceștia aveau înse numai votu consultativ, din care cauză se numeau numai: *παρακαθήμενοι*.

4. Reprezentanții puterii civile înse în lucrurile curate bisericesci fără votu decisiv.

În înțelesul canonului 12 dela Cartagena, ca sinodul să pōtă aduce sentința valabilă, se poțtea să fie de față cel puțin mitropolitul și doi episcopi sufragani.

Sinodul mitropolitan avea dreptu a se pronunța ca foru de apelațiune de a doua instanță în următoarele casuri:

1. De câte ori un clericu, călugăr sau laicu pentru eresie sau din altu motivu era escomunicat de către episcopul său, ori apela escomunicatului ori nu apela. ⁴⁾

3. În toate cauzele civile canonice cându o parte nemulțamită cu judecata episcopului său apela la sinodul mitropolitan. ⁵⁾

3. În toate cauzele penale și disciplinare, cându inctul apela dela sentința episcopului său. ⁶⁾

Sinodul mitropolitan înse funcționa și ca foru de întâia instanță.

1. În cauzele litigioase dintre episcopii provinciei mitropolitane. ⁷⁾

2. Cându unu preot începea procesu în contra episcopului său sau a altui episcop străin. ⁸⁾

Forul de a treia instanță era sinodul diecesan. ⁹⁾ În timpurile mai vechi forul de a treia instanță în înțelesul canonului 12 dela Antiochia era unu sinodu, la care luau parte mai mulți episcopi decâtu la sinodul mitropolitan. Atari sinode înse se adunau foarte rar.

Ca și sinodul mitropolitan, și sinodul diecesan funcționa și ca foru câte odată de instanța întâia, câte odată de instanța a doua. Anume ca foru de întâia instanță figura:

1. În toate cauzele, în cari inctul era ver unu mitropolit.

2. În cauzele, în cari ver unu mitropolit pășea ca actor sau împotriva episcopilor săi sufragani, sau împotriva clerului său, sau împotriva altui mitropolit.

Cu foru de a doua instanță figura sinodul diecesan în toate cauzele judecate de sinodul mitropolitan ca foru de antia instanță. ¹⁰⁾

Membrii sinodului diecesan după unele documente erau pre lângă capul diecesei numai mitropolitii, după altele înse toți episcopii diecesei respective.

Cu toate acestea înse dela ori și care foru era permisă ape-

¹⁾ Can. 6 dela Nicea II. În originalu Card. Pitra op. cit. t. II. pag. 109.

²⁾ Can. 16 Antiochia. În originalu la Card. Pitra op. cit. tom. I. pag. 462.

³⁾ Can. 37 alu Apost. În orig. Card. Pitra tom. I. pag. 21. Can. 5 dela Nicea I. În originalu. Card. Pitra op. cit. t. I. pag. 429. Can. 20 dela Antiochia veđi mai susu pag. 61.

⁴⁾ Zonara la c. 6 dela Nicea II.

⁵⁾ Can. 20 Antiochia mai susu pag. 61.

⁶⁾ Can. 11 Cartagena. În originalu cu interpretările lui Balsamon, Zonara și Aristenū la Beveregiu op. cit. t. I. pag. 524.

⁷⁾ Can. 3 dela Sardica. În originalu la Beveregiu op. cit. t. I. pag. 495.

⁸⁾ Can. 9 dela Calcedon. În originalu cu interpretările lui Balsamon, Zonara și Aristenū la Beveregiu op. cit. t. I. pag. 122.

⁹⁾ Sinodul acesta diecesan nu este sinodul episcopului cu clerul său, ci este sinodul, ce-l ținea episcopii unei părți din imperiul romanu numite diecesu. Constantinū Marele împărțise imperiul romanu în mai multe părți numite diecese; diecesele erau apoi împărțite în provincii.

¹⁰⁾ Cf. Zishman op. cit. pag. 71 și uu.

lațiunea la Sfintul Scaun Apostolic alu Romei, pre cum se vede din apelațiunea Sfintului Atanasiu la Papa Iuliu ¹⁾ și a Sfintului Ioanū Gură-de-auru la Papa Inocențiu. ²⁾

* * *

Esistata și esistu foruri protopopesci în România, Moldova și Bucovina? Dacă forurile protopopesci ar fi o instituțiune de a bisericei resăritului; atunci și în trecut și în presente ar trebui să le aflăm și în biserica românească din celealalte țeri locuite de Români, anume în România, Moldova și Bucovina.

În provinciile aceste înse n'au esistat nici cându foruri protopopesci. În România și Moldova protopopii în cauzele litigioase, de căsătorie și penale bisericesci au figurat totdeauna numai ca comissari investigatori esmiși spre acesta din partea episcopului. Sentința o aducea totdeauna episcopul, și părțile litigante trebuiau totdeauna să se presente înainte consistoriului episcopului la pertractarea finală.

„Sfintul Sinodu” alu bisericei autocefale din România laolaltă cu guvernul României dela 1873—1884 au făcutu o lege numită: „*Legea organică a sfintei biserice autocefale ortodoxe române*”, prin carea s'au regulat mai multe afaceri bisericesci, cari aveau lipsă de o atare regulare. În esență pusēțiunea ierarhică a protopopilor numiți în legea acesta protoierei a rămasu totu cea de mai înainte.

De foruri protopopesci nici cea mai mică amintire nu se face în legea acesta, ci în conformitate deplină cu Pravila forul de prima instanță după ea este forul episcopului.

Forul episcopului în virtutea acelei legi organice porcede în chipul următoriu.

Acțiunea este de a se da totdeauna episcopului, care aflându cu cale, ordineză investigațiunea cauzei prin protopopul concernente. Îndeplinind protopopul investigațiunea cauzei, străpune actele investigaționale la consistoriul episcopesc. Președintele consistoriului nu este episcopul, ci unu altu membru denumit de către episcopul.

Decă cauza nu este investigată de ajunsu, consistoriul o re-mite protopopului spre întregire. Dacă este de ajunsu investigată, atunci se pronunța asupra ei, și părerea sa prin așa numita *anaforă* o trimite episcopului, care o pōte primi, o pōte trespiage și o pōte modifica, căci elu este judecatoriu.

În contra sentinței episcopului nu se mai dă apelațiune decâtu singur în casu de catherisire sau degradare din trēpta preoțescă, cându preotul catherisitu sau degradat pōte apela în contra sentinței de degradare adusă de episcopul.

Foru de apelațiune este numai unulu, și acesta este „Sfintul Sinodu” constatatoriu din episcopatul României, care de regulă în fiecare anu se aduna de două ori în Bucuresci, anume primăva ra și toamna, fiindu de față și ministrul cultelor cu votu consultativ. ³⁾ În timpul de față în România fiindu introdusă căsătoriea civilă, cauzele de căsătorie nu se mai judecă de locu în nici unu foru bisericesc.

În Bucovina asemenea n'au esistat nici cându foruri protopopesci, și pusēțiunea ierarhică a protopopilor de astăzi în Bucovina este pusēțiunea decanilor romano-catolici, cari nu au nici unu foru judecătoresc. ⁴⁾

* * *

Forurile protopopesci la celealalte popore ținătoare de biserica resăritului. Celu mai mare și mai însemnatu popor, ce se ține în timpul de față de biserica resăritului, este poporul rusesc. În Rusia înse nu numai că nu esistu foruri protopopesci ca foruri de întâia instanță, dară nici nu esistu două foruri de apelațiune, unulu de a doua și altulu de a treia instanță ca în biserica catolică, ci numai unu foru de întâia instanță, care este forul episcopului, și unu foru de apelațiune ca foru de a doua instanță, care este „sfintul sinodu” alu bisericei rusesci alcătuit după norma „sfintului sinodu” din România.

Etă cum se exprimă despre lucrul acesta unu canonist rus: „*În biserica rusă sunt două instanții de judecată spirituală: Jude-*

¹⁾ Caesare Baroni Anuales la anul 404.

²⁾ Alzog Handbuch der Universal-Kirchengeschichte. Mainz 1872 tom. I. pag. 291.

³⁾ Veđi „Legea organică a s. biserice autocefale ortodoxe române și regulamentele sfintului sinodu, ed. III. Bucuresci 1884 în tipografia cărților bisericesci.

⁴⁾ Veđi Vehrung „Kirchenrecht” pag. 647.

ata eparchială (a episcopului) pentru toți clericii și laici dintr-o eparchie, ¹⁾ și judecata sfîntului sinod și privitoare la episcopi și la apelurile contra judecării eparchiale. ²⁾

În judecățile bisericești protopopii figurază numai ca comissarii investigatori, și încă și ca atari numai dacă voesce episcopul, care poate însărcina cu investigațiunea și pre unu altă preot. ³⁾ Modul de procedere al episcopului este totu acela, care este și în România. ⁴⁾

În biserica grecească din imperiul otomanu nu există niciări foruri protopopesci și totu asemenea în biserica greacă din regatul Greciei. ⁵⁾

Singur Mitropolitul Andrei Bar. de Șaguna vorbește despre forurile protopopesci ca despre o instituțiune a bisericii resăritului. ⁶⁾ Nici elu înse nu a pututu aduce nici barēm unu singur canoan orientalu, din care să se vadă, că forurile protopopesci sunt o instituțiune de a bisericii resăritului, și dacă totuși susține acēsta fără nici o dovadă, o face în modulul acela arbitraru, care este caracteristica tuturor scrierilor lui și cu deosebire a compendiului de dreptul canonic. Arbitriul și abusu lui a mersu până acolo, cătu instituțiunea protestantă a Sașilor din Ardélü, ce a voit elu să o de bisericii sale, o espuna în acelu compendiu ca pe o instituțiune a bisericii orientale, fără să cugete de locu la aceea, că cine susține așa ceva, trebuie să și dovedească lucrul cu Pravila în mână. În alte locuri confundă tare curiosu instituțiunile unele cu altele, confundă terminii juridici, confundă dispozițiunile dreptului. Pre cetoriulu neversatu în dreptu prin acēsta ilu seduce, era pre celu versatu ilu scandalizează. Este destul de pildă a ceti tractatulu lui despre parochi, unde confundă instituțiunea dumnezească a preoților cu cea omenescă a parochiloru, terminulu parochu fi este sinonimul cu terminulu preot, și dispozițiunile dreptului cu privire la preoți le confundă cu cele despre parochi. Încunjură înse cu multă astuție a spune, că instituțiunea parochiloru în forma modernă este o instituțiune apusană, și ca atare neregulată prin legi positive în Pravila. ⁷⁾

Nu e deci nici o mirare, că Șaguna și despre forurile protopopesci fără nici o dovadă susține, că sunt o instituțiune de a bisericii resăritului. Elu înse a rămasu singur între toți canoniștii orientali, și singur va rămăne totdeauna.

* * *

Din cele espuse până aci amu vădutu:

1. Că Pravila și legislațiunea bisericii resăritului nu cunoșce de locu forurile protopopesci de judecată.

2. Că la Români afară de Ardélü din celealalte țări locuite de ei, anume în România, Moldova și Bucovina n'au existatu nici cându și nu existu nici astăzi foruri protopopesci.

3. Că nici în biserica rusă nici în biserica grecească din imperiul otomanu nici în cea din regatul Greciei, cari sunt cele mai însemnate biserici resăritene, n'au existatu și nu existu niciări foruri protopopesci.

Dela sine urmază din aceste, că originea forurilor protopopesci din Ardélü trebuie să o căutamü airea afară de biserica resăritului. Ajungendă la punctulu acesta, însă-și imprejurarea, că biserica românească din Ardélü a stată timp îndelungat sub presiunea calvină, ne șlesce, ca în presiunea acēsta să căutamü originea lorü.

III.

Forurile protopopesci calvinesci din Ardélü.

Existența forurilor protopopesci la calvinii din Ardélü în seculul 16 și 17 și asemenarea lorü cu cele romanesce. Spre a dovedi, că forurile protopopesci în biserica românească din Ardélü s'au născutu sub influința calvină, trebuie mai întâiu să dovedimü, că la calvinii din Ardélü au existatu foruri protopopesci pe timpul, cându biserica din Ardélü a fostu sub influința calvină și încă au existatu chiaru în forma, ce o aveau și în biserica românească din Ardélü.

Cu privire la lucrul acesta ne dă deslucire deplină colecțiunea canoanelor calvinesci făcută încă în seculul al 17-lea de superintendentele Gelei Katona. În colecțiunea acēsta între drepturile protopopilor ca și în biserica românească se pune și dreptul de a convoca sinodul tractualu numitu „*synodus particularis*“, în care apoi să pertracteze cauzele matrimoniale și alte certe, ce s'ar ivi. Cuvintele canoanelor sunt următoarele:

„*Causas matrimoniales et alias pro re natis controversias agitent.*“ ¹⁾

Pre lângă jurisdicțiunea matrimonială și contentioasă, ce se vede din canoanul acesta, mai aveau protopopii calvinesci și jurisdicțiune penală asupra clerului și a poporului ca și cei romanesce. Se vede lucrul acesta totu din canoanul de mai susu, care impune protopopulu, ca în sinodele tractuale să pertracteze și cauzele, în cari se dicteză *censuri* sau *pedepse bisericesce*. Era mai la vale se dispune, ca protopopii cu sinodul lorü să nu depună pentru totdeauna sau să escomunica pre nici unu preot. ²⁾ Din aceste se vede, că puteau și lipsi pre preoți de oficiu și chiaru și escomunica, numai nu pentru totdeauna.

Forul protopopilor calvinesci ca și celu romanesce încă era constituitu câte odată din protopopul singur, ³⁾ câte odată din protopopul și sinodul tractualu, câte odată din protopopul și din asessorii aleși din numėrul preoțimii tractuale.

Se vede lucrul acesta totu din canoanul 83 de mai susu alu colecțiunii lui Gelei Katona, care dispune, că tōte cauzele mai grave, cari vinu la forul protopopescu, să le pertracteze protopopul, înse nu singur, ci laolaltă cu asessorii. ⁴⁾ Ba ce e mai multă. Pre cum în biserica românească forul protopopescu se numiea câte odată săboru, chiaru așa și în biserica calvinescă din Ardélü forul protopopescu se numiea câte odată și: *synodus*.

Astfelu Salamon Joseph vorbindu despre modul cum era constituitu sinodul protopopescu, dice, că presidiulu în sinodul ilu ducea protopopul. Membrii sinodului înse erau toți preoții tractuali, ordinarie înse asessorii. ⁵⁾ Va să dică sinodul se numiea adunarea protopopulu cu asessorii tractuali, care era forul protopopescu.

Fiindu constatatu așa dară de o parte, că forurile protopopesci de locu nu sunt o instituțiune de a bisericii resăritului, fiindu mai departe constatatu existența forurilor protopopesci și în biserica românească și în cea calvinescă din Ardélü pre timpul principilor calvinesci; fiindu după aceea constatatu și asemenarea între forurile protopopesci și calvinesci în privința cauzelor supuse jurisdicțiunii lorü, în privința modulului constituirii și chiaru și în privința numirii, fiindu mai departe cunoscută presiunea calvină, sub care a statu biserica românească din Ardélü în acele timpuri, credemü, că e tare firăscă conclusiunea, că în biserica românească din Ardélü forurile protopopesci s'au introdusu sub iafuința calvină. Și precum vomü vedē mai târziu, introducerea forurilor protopopesci a statu în legătură cu o altă instituțiune calvinescă introdusă pre acele timpuri în biserica românească de calvinii, anume cu suprimarea episcopatelor sufragane și restringerea ierarchiei la unu singur mitropolit fără de nici unu episcop sufraganu.

(Va urma.)

¹⁾ Can. 89.

²⁾ „Inter caetera autem finaliter ac in perpetuum nullam ecclesiae ministrum deponendi, proscriptendi . . . sibi minime adrogent.“

³⁾ Dosa Ellek op. cit. pag. 53.

⁴⁾ „Nil quicquam gravioris momenti absque potioris suorum confratrum, assessorum cumprimis . . . statuant vel faciant.“

⁵⁾ „Praesidium tenet ipse senior, membra vero synodi constituunt omnes ministri vel confratres ejusdem dioeceseos, ordinarie tamen ad assessores“ op. cit. pag. 53 și 54.

¹⁾ Sub eparchie înțelege autoriulu diecesă, în care înțelesc folosesc gr. orientali și la noi cuvintulu eparchie.

²⁾ I. S. Berdnicov »Cursu de dreptu bisericescu« tradusă de Silvestru Balanescu, episcopulu Hușiloru, București, tipografia cărților bisericesci 1892 pag. 291.

³⁾ Totu acolo.

⁴⁾ Totu acolo pag. 395.

⁵⁾ Dr. Isidor Silbernagl »Verfassung und gegenwärtiger Bestand sämtlicher Kirchen des Orients« pag. 9, 24, 25 și 72 și uu. Mai pe largu despre constituțiunea administrativă și judiciară a bisericii grecesci Cf. Heinecius »Abbildung der alten und neuen griechischen Kirche. Leipzig 1711, Michon. Voyage relig. en Orient Paris 1863.

⁶⁾ Compendiu de dreptul canonic alu unei sfinte săbornicesci și apostolesci biserici. Sibiu 1868 pag. 139 și 406.

⁷⁾ Totu acolo pag. 141 și uu.

Lourdes înaintea forului științei.

De prof. Dr. I. Ackerl.

IV.

Amăsurat programul nostru aveam să ne ocupăm mai ales de esaminarea științifică a vindecărilor întimplite. Înse acest scop pôte numai să se promoveze, dacă mai întâiu vom descrie în câteva scene, cum se pörtă la astfel de întimplări poporul de rînd, și ce impresie face o vindecare miraculoasă asupra spiritului mulțimii. Cea mai bună ocazie spre acésta se dá în zilele peregrinajului național. Ca basă a descrierii noastre servescă-ne observările făcute în zilele lui August de martorii oculari.

Nu este lucru ușor, ca după sosirea cetelor de peregrini *) să te îngrijesci de preste 1000 de morboși, ale căror gemete și strigări după ajutor fiecăruia îi aduce aminte, că ei nu sunt făcuți din carton. Ca și cu alte prilejuri se îngrijău de transportarea morboșilor ospitalității și ospitalitatele, cari adeseori aparțineau celor mai înalte clase ale societății. În fruntea lor stă M. de Raymond-Cahusac. Mulțămirea escelentei lor organizațiuni morboșii din partea lor sunt provăduți cât se pôte mai bine. Ospitalității îi ridică din vagóne, îi duc cu ajutoriul unor paturii portative construite anume spre acest scop la grotă și la piscină, le fac toate serviciile de lipsă și pe urmă îi duc érá la locuințele destinate pentru dnușii.

La câtva timp după sosirea cetelor de peregrini oferesc o priveliște sublimă mulțimea, ce se adună înaintea grotel și se rógă acolo.

Priveliștea acestor multe miș, cari parte stănd, parte îngenuchiând, parte cu mâinile întinse își recomandă lipsele sale inimii generóse a Mariei, a făcut pe un străin, să esclame: „Eu credeam, că știu, ce însemneză a se ruga; dar în Lourdes m'am convins, că nu am știut-o acésta, și numai aici am în-

*) Pe timpul peregrinajului național din anul trecut ospătăriile și locuințele private erau atât de îndesate, cât mulți trebuiră să petrecă noptea în Pierrefitte și în alte comune din jur de Lourdes. Înse nu toți sunt peregrini, căși vin la Lourdes. Între ei se află turiști mulți și mulți curioși, pe cum și inimici, pe cum a fost mai ales în anul trecut. Că afară de aceștia nu era eschisă nici o altă specie de cetățeni universali mai puțin evlavioși, o dovedește cetirea unor afșuri de prin unele locuri, cari sună: Păziți-vé de pungași!

ceput a o înțelege acésta.“ Dacă pôte vre-o rugăciune să străbată prin nori, atunci acest strigăt după ajutor plin de credință al atător suflete sdrobite, aceste adânci suspine ale celor întorși, acest imn de mulțămirea al vindecărilor și grațiilor în stare este, să dea năvală asupra cerului și să-l misce. Și dacă vedem apoi șirurile nespuse de lungi ale morboșilor, cari așteptă înaintea piscinelor pe paturile și năsalile lor, până le vine rîndul, să fie cufundați în apa vindecătoare, dacă privim la aceșii morboși răbdători și vedem tăria credinței și ardórea evlaviei lor, nimenia, care crede în cuvîntul Domnului, nu se va mira de mulțimea minunilor, ce se întimplă în Lourdes cu cei morboși.

Casurile de vindecare miraculoasă se întimplă în piscine mai des atunci, când pe morboși îi udă apa din grotă. Dar și înaintea grotel, în criptă, în basilică încă se întimplă nenumărate vindecări; mai că se pôte dice, că în Lourdes aprópe fiecare pétră scie să grăescă despre minuni.

Mare sperare de vindecare nutresc morboșii și însoțitorii lor cu deosebire atunci, când procesiunea cu s. Eucharistie trece pe dinaintea paturilor lor de dureri. Acésta se întimplă în toate cele trei zile la 4 óre după améđi. Aici în fiesce care anse repeșesc scene de acelea, de cari aflăm descrise multe la Evangelistul.

La procesiunile acestea se întimplă, ca și pe când Mântuitorul lumii călătoria prin țara Iudeilor împărțind binefaceri: ca atunci redă El și acum orbilor vederea, surdilor auzul, paralticilor folosirea membrilor. Pétrunși deplin de credința, că Dumnezeu-Omul este de față în S. Eucharstie, toți cei sdruncinați în sângerete-întimpină pe Mântuitorul tot cu aceleași cuvinte, cu cari îi întimpinau morboșii și necăjiții atât de adeseori pe Făcătorul de minuni, pe când el umbla ca om printre ómeni. Cu mâinile întinse ei strigă către Mântuitorul cu cuvintele Bibliei: „Isuse, Fiul lui David, îndură-te spre mine!“ — „Dómné, dacă vrei, poți, să mă vindec!“ și altele de acéstea.

Un martor, care de repetite ori a fost de față la aceste scene, descrie impresiunea, carea acelea o produsera asupra lui în anul trecut. „Fiindcă eu de mai multe ori am fost de față la atări scene,“ scrie el, „cugetam, că față de impresiunile aceloră voiú

fi deja timpit. În faptă nu a fost așa. Și eu ca și ceilalți m'am aruncat în genuchi când se auđiră strigătele acestea. Și cum am vėđut, cum primul băét se ridică vindecă și fugind în urma baldachinului se amestecă și el în bucuria generală, și mai ales că un hamal de lângă mine-mi díse: „Veđi, donul meu, acésta este, pe carea eu am adu-ađi diminéță aici. Ea abia mai putea să rėsufte, și a trebuit să fie provăduță cu Cuminecătura —“ atunci, Dumnezeuul meu am făcut și eu ca toți ceilalți. Asemenea însoțitorilor copilei, cari plăngeau de bucurie asemenea atător preoți, cari înzădar cercasă le înădușe plănsul de bucurie, am simțit și eu, cum lacrimi preste lacrimi curgeau din ochii mei.“ *)

Stégul, care deschidea conductul, tot deuna îl purta un băét, a cărui ființă atentă și evlavioasă a fost tuturor bătătoare la ochi. Era Alfred Guy, sermanul prunc orfan de Montpellier, care cu un an mai înainte venise la Lourdes într'o stare atât de ticăloasă și aici aflase vindecare.

În zilele cele dintăiu se întimplă numai puține casuri de vindecare înaintea grotel, pe când procesiunea a fost acolo. Înse când înaintea procesiunea spre piscină și se întorse érá la basilică, se observă acum aici, acum colo ridicându-se cărji de olog, și se produse o mare îmbuđită. Un băét de opt ani cu membrele de tot rėsucite, care încă nici odată nu a putut umbla, dădu cărjile sale mamei sale și în vėđul peregrinilor începu a face primii săi pași. El urcă treptele către basilică, și când óre cineva vor să-i ajute și-l întrebă, de este obosit, zimbînd rėsponse, că nu.

Atunci se auđi în apropiere esclamarea: „Mulțămirea Tie, Dumnezeuule, mulțămirea Tie!“ Erau doi bărbați, cari în urmărea sa strigă astfel, când vėđură, că o călugăriță bolnavă își părăsi trăsura și între imnuri de laudă aduse lui Dumnezeu începu a merge fără a nici un sprigin. Nu era greú a o recunoșce dintre celealalte călugărițe: fața ei străluc de mulțămirea și recunoștința. O vom înti éráși în bureaul medicilor. (Va urma.)

*) »L'Univers« 22 August 1894.

Editor și redactor rėspondător:
Dr. Victor Szmigelski.

Cu deosėbită stimă cutezú a incunoscința pre Veneratulú Clerú greco-catolicú, că precum și până acum iaú asupra-mi gătirea de

iconostase, amvóne, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericelorú, în ce privesce lucrulú de mėsariú și de sculptorú, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icóne sánte, dimpreună cu aședarea acelorú obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servescú cu plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice aú căștigatú recunoșcere deosėbită, și tóte mă îndreptățescú la sperarea, că Veneratulú Clerú mă va împărțăși ocașionalmente de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să meritú renumele celú bunu, care mi-l'am căștigatu până acum.

Prin tarifulú de zone dispăréndú depártările, prin acésta capacitatea de concourința mi-s'a mărítú.

Rugându-mé pentru prețuite comande sum
Oradea-mare, 10 Ianuariú 1892

cu deosėbită stimă
Carolú Müller,
auritorú și fabric. de recuis. bisericesci.